

بررسی کارکرد هم افزایی قوت‌ها و فرصت‌های مدیریت مبارزه با

جرایم اقتصادی در خنثی سازی تهدیدهای مرتبط

دکتر علی‌اکبر زمانی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۰۶/۰۵

تاریخ اصلاح: ۱۳۹۰/۰۹/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۱۰/۳۰

چکیده

زمینه و هدف: این مقاله دارای سه هدف کلی است: اولاً تلاش دارد عوامل محیطی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی را برشمارد. ثانیاً سطح معناداری اهمیت نقاط قوت و فرصت مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی را محاسبه نماید. ثالثاً روند هم افزایی برخی از مهم‌ترین نقاط قوت و فرصت‌های مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی را مورد بررسی قرار دهد. از همین‌رو به منظور دستیابی به اهداف مذکور از روش همبستگی و همخوانی استفاده شده است. **روش:** این تحقیق از نوع کاربردی و نیز توسعه‌ای است. در این پژوهش از روش همبستگی و همخوانی استفاده می‌شود و برای تحلیل داده‌ها از آزمون خی دو، آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیری استفاده شده است. همچنین به منظور اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق مجموعه‌ای از صاحب نظران، نخبگان و مسئولین با تجربه در عرصه‌های مختلف ستاد و صف نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که دارای سال‌ها سابقه خدمت در حوزه کشف جرم و آشنا با امور جرایم و مفاسد اقتصادی بوده‌اند به‌عنوان جامعه آماری منظور شده‌اند که تعداد ۳۴ نفر به‌طور هدفمند از میان جامعه آماری انتخاب شده و در فرآیند تدوین راهبرد مبارزه با جرایم اقتصادی از دیدگاه‌های آنان استفاده شده است.

یافته و نتیجه‌گیری: مدیران و خبرگان کشف جرایم و به‌ویژه مبارزه با جرایم اقتصادی بر این باورند که مبارزه با جرایم اقتصادی همواره با تهدیدهایی از سوی رقبا و عناصر متعدد همراه بوده و از طرفی همواره دارای نقاط قوت و فرصت‌هایی در محیط مربوط به خود می‌باشد که شایسته اعمال مدیریتی هوشمند و کارآمد در بستر فرآیندی راهبردی می‌باشد. بنابر محاسبات صورت گرفته به جرات می‌توان ادعا نمود روش محاسبه میزان هم افزایی مناسب‌ترین نقاط قوت و فرصت مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی کارکردهای مثبت زیادی در روند موفقیت‌های این عرصه دارد. بنابراین در نظر گرفتن شرایط زمان و مکان به‌ویژه کارکردهای پنهان و نامحسوس سایر متغیرهای اثرگذار در بهره‌گیری از قوت‌ها و فرصت‌ها در یک محیط مفروض کشف جرم از اهمیت زیادی برخوردار است. در غیر این صورت قوت‌ها و فرصت‌ها به عناصر دیگر کارکردی، در خوشبینانه‌ترین حالت، به عناصر بی‌کار که فاقد اثر و نتیجه بوده و کارکردی در این فرآیند به عهده ندارند، تبدیل خواهند شد و در بدترین حالت، قوت‌ها و فرصت‌ها به عناصر ضد کارآ یا عناصر غیر موجه... که حتی در جهت تحقق تهدید عمل می‌کنند، تبدیل خواهند شد.

واژگان کلیدی

نقطه ضعف، تهدید، نقطه قوت، فرصت، کارکرد، هم افزایی.

□ استناد: زمانی، علی‌اکبر (۱۳۹۰، زمستان). بررسی کارکرد هم افزایی قوت‌ها و فرصت‌های مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی در خنثی‌سازی

تهدیدهای مرتبط. فصلنامه مطالعات مدیریت/انتظامی، ۶(۴)، ۵۲۹-۵۵۲.

مقدمه

امروزه اقتصاد و مولفه‌های آن در ارکان زندگی فردی و اجتماعی جوامع، کارکردی بی‌بدیل یافته است. نخجوانی معتقد است یکی از بزرگ‌ترین چشم‌داشت‌های به حق مردم، بهروزی و افزایش رفاه زندگی است و بدین ترتیب، توجه به مسئله رفاه زندگی مردم و به‌طور کلی مبارزه با فقر اقتصادی، از دیدگاه‌های مختلفی اهمیت دارد و بی‌توجهی به آن می‌تواند مشکلات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی گوناگونی را به کشور تحمیل کند (نخجوانی، ۱۳۸۲: ۱۶۳). بررسی‌های نظری و مشاهدات عینی در جامعه امروز ایران حاکی از آن است که مدیریت کلان کشور در تلاش برای گذر از عقب‌ماندگی و حرکت به‌سوی توسعه و پیشرفت در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی است. در عرصه اقتصادی همانند سایر حوزه‌ها شاهد فعالیت‌های متنوع‌سازی و عمرانی و به تبع آن تزریق نقدینگی و ظهور فرصت‌های عدیده اقتصادی می‌باشیم. وجود سرمایه‌های مادی فراوان که اغلب حاصل درآمدهای ناشی از منابع نفت و گاز و... و فرآورده‌های آن‌ها است، علاوه بر تولید فرصت‌های مثبت اقتصادی برای مدیریت اجرایی کشور، از یک سو به دلیل آسیب‌پذیری ناشی از تصدی‌گری بیش‌اندازه دولت، و از سوی دیگر به واسطه ناکارآمدی اهرم‌های نظارتی، قضایی و پلیسی، بستر سوءاستفاده را برای فرصت‌طلبان فراهم کرده و موجب گسترش فعالیت مجرمانه گروه‌های تبهکار شده است. بدیهی است کم‌توجهی و بی‌توجهی به این مسئله آثار نامطلوبی برای نظام اسلامی به‌دنبال خواهد داشت. طبعاً یکی از آثار این بی‌توجهی، ظهور و بروز گسترده جرایم و مفاسد کلان اقتصادی است. به‌طور کلی در سال‌های اخیر این پدیده به‌دغدغه‌ای جدی برای مدیران راهبردی کشورها به‌ویژه مدیران پلیس تبدیل شده است. این موضوع به حدی اهمیت یافته است که برخی معتقدند این پدیده تأثیر مستقیم در ناکارآمد کردن سازوکارهای دولت در تنظیم جریان اقتصاد در عرصه فردی و اجتماعی دارد (زمانی، ۱۳۸۸: ۳۳). علاوه بر موارد فوق می‌توان اذعان داشت هر محیط مدیریتی دارای ابعاد متنوع سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی اجتماعی، فناوری، زیست محیطی و... است که شرایط متحول حاکم بر ابعاد مذکور، بسترساز شکل‌گیری تهدیدها، فرصت‌ها، ضعف‌ها و قوت‌های مختلف در عرصه جوامع می‌باشند.

بالطبع محیط مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی از مواردی است که در سال‌های اخیر در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران شکل گرفته و پلیس آگاهی در آستانه ورود سامان‌مند به عرصه مبارزه جدی با انواع جرایم و مفاسد اقتصادی قرار گرفته است. به این ترتیب به‌طور طبیعی پلیس با مجموعه‌ای نسبتاً سازمان‌یافته از مجرمان یقه سفید و مفسدان اقتصادی مواجه است که در آینده به‌شکلی برجسته‌تر ظهور و بروز خواهند یافت. علاوه بر آن برخی اندیشمندان در مورد زمینه‌های بروز فساد در کشورها که

تشدیدکننده وضعیت مزبور است، می‌نویسند: در کشورهای پیشرفته نقش دولت در سیاست‌گذاری‌های کلان محدود شده است، اما در کشورهای در حال توسعه دولت با تمام ابعاد زندگی مردم، نه تنها به‌عنوان کار فرما، بلکه به‌عنوان تنظیم‌کننده امور و تولیدکننده و توزیع‌کننده بزرگ ارتباط دارد و به دلیل فقدان بخش خصوصی، دامنه فعالیت‌های دولت در این کشورها روز به روز افزایش می‌یابد، این امر علاوه بر محدودیت‌هایی که از جانب دولت در زمینه‌های مختلف برای تنظیم امور اقتصادی و اجتماعی جامعه ایجاد می‌شود، زمینه ساز فساد است (عباس‌زادگان، ۱۳۸۳: ۲۴). دسته‌ای دیگر موضوع رانتی بودن کشورها را زمینه ساز رسوخ روحیه رفاه طلبی که مبتنی بر دستیابی سریع به ثروت است می‌دانند و این امر را برای جوامع مضر دانسته و در این باره می‌نویسند: مقادیر هنگفت رانت که به دست دولت رانت‌گیر می‌رسد، وجود دیوانسالاری گسترده را ضروری می‌سازد تا دولت از طریق آن، سیاست‌های خود را به بهترین شکل اجرا نماید و در توزیع رانت موفق‌تر باشد. آن‌ها همچنین می‌نویسند: رانت باعث حاکم شدن نوعی «روحیه رانتی» در کشور می‌گردد. در نتیجه، مردم کار و کوشش را عامل ثروتمند شدن نمی‌دانند، بلکه به نظرشان، شانس و تصادف ثروت می‌آفریند. تلاش برای دست‌یابی به رانت مهم‌تر از دست‌یابی به کارآیی تولیدی می‌شود. رفتار اقتصادی افراد و شرکت‌ها، در جهت رقابت برای کسب هر چه بیش‌تر رانت در حال چرخش در جامعه، شکل می‌گیرد و فعالیت‌های تولیدی کارآیی لازم را از دست می‌دهد. (مالک، ۱۳۸۲: ۱۱۲) بنابراین فضای مذکور دیگر یک محیط معمولی و ساده نیست بلکه این شرایط ویژگی‌های یک محیط راهبردی را با خود به همراه دارد و قرار گرفتن در چنین محیطی، مدیران را با انواع موانع و چالش‌های پیچیده مواجه می‌سازد که در پیش گرفتن مدیریتی هوشمند به منظور مهار عوامل محیط داخلی و خارجی اجتناب‌ناپذیر می‌شود؛ زیرا در چنین شرایطی رویکردهای سنتی مدیریت جامعه را به سر منزل مقصود رهنمون نخواهد شد. بی‌شک موفقیت در این زمینه تنها مستلزم بهره‌گیری از تفکری راهبردی می‌باشد.

در این میان آنچه که اهمیت و ضرورت کاربرد تفکر راهبردی را در مدیریت کشف جرم و به‌ویژه جرایم کلان اقتصادی مضاعف ساخته، آن است که اولاً مطالعات نظری در زمینه مبارزه با جرایم اقتصادی در کشور به علت جدید بودن مأموریت برای پلیس، بسیار نادر و در حد صفر می‌باشد و تحقیقات سایر کشورها نیز به لحاظ تفاوت‌های محیطی قابلیت به‌کارگیری در جمهوری اسلامی ایران را ندارند. ثانیاً مقارن با توسعه و تحول همه‌جانبه در مولفه‌های مختلف جوامع، سازمان جرم، ساختار گروه‌های تبهکار، شیوه و شگردها و ابزار آنان در ارتکاب جرایم از گسترشی چشمگیر برخوردار گردیده و به‌طور گسترده از فناوری‌های نوین بهره می‌برند. ثالثاً حاکمیت شرایط پیش‌گفته بر فضای جامعه ایرانی و پیچیدگی

پدیده جرم، به‌ویژه در این دسته از جرایم که محصول نظام اقتصادی حاکم بر کشورهای صنعتی و به‌ویژه غربی که دارای سه ویژگی سازمان یافتگی، استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی و بهره‌گیری از رانت‌های مختلف است، رابطه معنادار زیادی با ویژگی‌های اقتصاد نفتی و دولتی جمهوری اسلامی ایران دارد. از همین‌رو سازمان‌های کشف جرم ناچار از در پیش گرفتن روش‌هایی روزآمد و کارا به منظور دستیابی به اهداف سازمانی، سیاسی، امنیتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی خویش در کشف به‌موقع و موفق جرایم می‌باشند در غیر این صورت مشروعیت خود را نزد افکار عمومی و مدیران عالی کشور از دست خواهند داد. به نظر نگارنده امروزه یکی از روش‌هایی که نقشی مضاعف در دستیابی به اهداف مزبور دارد ایجاد هم‌افزایی میان قوت‌های در اختیار و فرصت‌های پیش روی مدیران می‌باشد. به این ترتیب مدیران راهبردی محدود به توان خود نبوده و با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیطی می‌توانند سرعت خود را برای وصول اهداف دو چندان نمایند.

با این توصیف در این تحقیق سعی شده است کارکرد هم‌افزایی قوت‌ها و فرصت‌های محیط مبارزه با جرایم اقتصادی در کنترل و خنثی‌سازی تهدیدهای آن بررسی و نقش هر یک از نقاط قوت در تقویت و بهره‌برداری از فرصت‌های محیطی تبیین گردد. بدیهی است با واکاوی این موضوع کارکرد قوت‌ها بصورتی ملموس‌تر نمایان می‌گردد. به این ترتیب با نمایش هم‌افزایی بین نقاط قوت و فرصت، از یک سو اهمیت نقاط قوت مشخص‌تر می‌شود و از سوی دیگر پس از شفاف‌تر شدن کارکرد فرصت‌ها، می‌توان نقاط قوت را در مسیر افزایش فرصت‌های بیشتر قرار داد. به نظر می‌رسد در دوران معاصر این راه یکی از مهم‌ترین طرق برای مهار و خنثی‌سازی تهدیدهای موجود در هر محیط مدیریتی می‌باشد. در این صورت پلیس می‌تواند در دستیابی به اهداف و مقاصد کشف جرایم و مقاصد کلان اقتصادی همواره سرآمد سایر بازیگران باشد.

به این ترتیب سؤال اصلی پژوهش به نحوی که در زیر می‌آید شکل می‌گیرد:

هم‌افزایی نقاط قوت و فرصت‌های پیش روی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی چه نقشی در کنترل و خنثی‌سازی تهدیدهای مرتبط دارند؟

دستیابی به پاسخ سؤال اصلی مستلزم پاسخگویی به سؤالات ذیل است که در ذهن محقق متبلور می‌شوند:

۱. نقاط قوت مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی شامل چه مواردی است؟

۲. فرصت‌های مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی کدامند؟

۳. چه تهدیدهایی در روند مبارزه با جرایم اقتصادی متصور هستند؟

۴. هم افزایی نقاط قوت و فرصت‌های مذکور چگونه موجب خنثی سازی تهدیدهای مرتبط خواهند شد؟ برشماری و تجزیه و تحلیل همه عوامل و مولفه‌های موثر در محیط داخلی و خارجی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی مستلزم ظرفیتی وسیع و گسترده است. بنابراین چون از یک سو این تحقیق فاقد ظرفیت لازم در این زمینه است و از سوی دیگر اساساً ضرورتی برای طرح همه این مباحث نیست از همین رو تنها به تحلیل و واکاوی مهم ترین عوامل موثر محیطی خواهیم پرداخت.

مفاهیم نظری

نقطه قوت^۱ و فرصت^۲: نقطه قوت، پتانسیل نهفته‌ای است که بهره‌گیری از آن، نظام را در جهت مثبت رشد خواهد داد. به عبارت دیگر، منفعت بالقوه‌ای است که هنوز بالفعل نشده است. چنانچه این پتانسیل نهفته در محیط خارجی باشد فرصت تلقی می‌گردد. (علی احمدی، ۱۳۸۲: ۱۸۳)

نقطه ضعف^۳: چنانچه عاملی برای اجرای مأموریت نظام ایجاد تنگنا و محدودیت نماید، نقطه ضعف منظور می‌شود. (دوستاری، ۱۳۸۱: ۱۰۱)

آسیب‌پذیری^۴: آسیب‌پذیری عبارت است از میزان یا درجه‌ای که یک کشور در معرض خطر قرار می‌گیرد و ناتوانایی‌های یک نظام سیاسی که مورد سوء استفاده دشمن واقع می‌شود و به صورت بالقوه موجب خطرپذیری می‌گردد. (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۷۹)

تهدید^۵: «تهدید برای امنیت ملی یک کشور، یک اقدام یا نتیجه رویدادهایی است که اولاً به طرز مؤثر، کیفیت زندگی ساکنان یک کشور را در معرض خطر قرار دهد و ثانیاً دامنه انتخاب‌های سیاست‌مداران یک کشور یا واحدهای خصوصی غیرحکومتی را به شدت در خطر قرار دهد (پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۷۹)

هم افزایی^۶: برهم کنش (تعامل) دو یا چند عامل که اثر ترکیبی آن‌ها بیشتر از مجموع آثار فردی آن‌هاست. (thefreedictionary)

1. Strongpoint
2. Opportunity
3. Weak point
4. Exposure
5. Threat
6. synergy

مبانی نظری

اصطلاح کارکرد^۱ از سالیان قبل مورد توجه جامعه‌شناسان و علمای علوم اجتماعی بوده است. در این تفکر، کسب سود در معنای اقتصادی و نقش پذیر بودن به معنای اجتماعی آن بنیان توجه به پدیده‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی و... را شکل می‌دهد. برخی جامعه‌شناسان بر این باورند بنیان کارکردگرایی بر این واقعیت استوار است که کلیه سنن و مناسبات و نهادهای اجتماعی دوام و بقایشان به کار یا وظیفه‌ای بستگی دارد که در نظام اجتماعی یعنی کل بر عهده دارند. (توسلی، ۱۳۶۹: ۲۱۲) کارکرد دیگری که در این مکتب مطمح نظر دانشمندان جامعه‌شناسی در این رویکرد بوده است پاسخگویی به نیازی از نیازهای اجتماعی از سوی پدیده‌ها و ساخت‌های اجتماعی است. (ریتزر، ۱۳۷۴: ۱۲۲) از همین رو مسئله تنها به اثر بخشی و کارکرد ختم نمی‌شود بلکه کارکردها می‌بایست ناظر بر رفع نیازی در جامعه باشند.

نکته دیگر در این رویکرد که در تبیین و ارزیابی نهادهای اجتماعی مورد توجه اندیشمندان واقع شده است، نوع کارکرد ساخت‌های اجتماعی است، زیرا نمی‌توان همه عناصر موجود در یک ساخت را دارای کارکرد مثبت دانست، برخی از اندیشمندان این ساخت فکری بر این باورند که ما در هر نظام به وجود سه عنصر کارآ یا دارای آثار و نتایج مناسب، ضد کارآ یا عناصر غیر موجه، که حتی در جهت تخریب وحدت عمل می‌کنند و بالاخره عناصر بی‌کار که فاقد اثرون نتیجه در نظام بوده و کارکردی برعهده ندارند، پی می‌بریم. (توسلی، ۱۳۶۹: ۲۲۲) برخی دیگر از کارکردهای پیدای و نهان نهادهای اجتماعی سخن گفته، بین کارکردها تمایزی قائل شده‌اند که در تحلیل کارکردی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است، و آن وجود کارکردهای آشکار و پنهان است. (همان: ۲۲) آنان بر این تاکید دارند که ساخت‌های اجتماعی به موازات آثار آشکاری که از خود بجای می‌گذارند، پیامدهای به‌ظاهر نامحسوسی در نظام اجتماعی دارند که در یک تحلیل منطقی و موشکافانه قابل شناسایی هستند.

به نظر می‌رسد آنچه در این مختصر از ویژگی‌های نظریه کارکردگرایی آمد، می‌تواند چارچوب مفیدی برای تحلیل کارکرد نقاط قوت مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی در ایجاد و توسعه قوت‌ها و فرصت‌ها و هم‌افزایی بین آن‌ها برای کنترل تهدیدهای در این زمینه باشد. طبعاً نوع مدیریتی که در این عرصه اعمال می‌شود می‌تواند چشم‌اندازی متفاوت خلق نموده و کارایی خود را در تقویت و تضعیف فرآیند مبارزه با جرایم اقتصادی به منصه ظهور برساند.

روش

این تحقیق از یک سو به واسطه کارکردهای بسیار مفید و متنوعی که در فرآیند نوپای مبارزه با جرایم و مفساد کلان اقتصادی از خود به جای می‌گذارد و مدیران این عرصه را با رویکردی نوین در مبارزه آشنا می‌سازد کاربردی است. از سوی دیگر از آنجا که ایده‌ای جدید در عرصه مباحث نظری و عملی مبارزه با جرایم اقتصادی ارائه می‌دهد، از نوع توسعه‌ای است. همچنین در این پژوهش از روش همبستگی که بررسی رابطه بین متغیرها مورد نظر اوست استفاده می‌شود و برای تحلیل داده‌ها از آمارهای توصیفی و استنباطی، مانند آزمون خی دو به منظور تعیین و تمیز بهترین عوامل قوت، فرصت و تهدید از بین حجم زیادی از عوامل جمع‌آوری شده بهره‌گیری و از آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیری برای محاسبه میزان معناداری روابط و هم افزایی میان عوامل قوت و فرصت در خنثی سازی تهدیدهای مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی استفاده شده است. همچنین به منظور اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق مجموعه‌ای از صاحب نظران، نخبگان و مسئولین با تجربه در عرصه‌های مختلف ستاد و صف نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که دارای سال‌ها سابقه خدمت در حوزه کشف جرم و آشنا با امور جرایم و مفساد اقتصادی بوده‌اند به‌عنوان جامعه آماری منظور شده‌اند که تعداد ۳۴ نفر به‌طور هدفمند از میان جامعه آماری انتخاب شده و در فرآیند تدوین راهبرد مبارزه با جرایم اقتصادی از دیدگاه‌های آنان استفاده شده است.

یافته‌ها

قبل از برشماری عوامل محیطی، یاد آور می‌شود که نقاط قوت ذیل از نتایج راهبرد مبارزه با جرایم اقتصادی که طی سلسله تلاش‌های نظری و عملی و استفاده از منابع علمی معتبر و بهره‌گیری از فرآیند تدوین راهبرد گرفته شده است، انتخاب شده‌اند، از همین رو ضرورتی به تشریح فرآیند مذکور نمی‌باشد. همچنین به منظور رعایت اختصار و مراعات حجم و ظرفیت این تحقیق، تنها تعداد معدودی از مهم‌ترین عوامل که دارای سطح معناداری بالا بودند انتخاب و مبنای محاسبات مربوط به آزمون هم افزایی قرار داده شد.

نقاط قوت محیط مبارزه با جرایم اقتصادی

۱. تشکیل معاونت مبارزه با جرایم اقتصادی؛
۲. وجود نیروهای مستعد و توانمند؛
۳. وجود امکانات و تجهیزات مناسب؛
۴. عزم جدی مسئولان نیروی انتظامی؛
۵. تعامل و همکاری معاونت مبارزه با جرایم اقتصادی با سازمان‌های ذی‌ربط؛

۶. استفاده از ظرفیت‌های موجود ناجا؛
۷. بانک‌های اطلاعاتی درون سازمانی؛
۸. وجود سامانه ۱۹۷ ناجا؛
۹. مقبولیت نیروی انتظامی در منظر مردم و سازمان‌ها؛
۱۰. تجارب موجود در مقابله؛
۱۱. پرداخت حق‌الکشف به ماموران؛
۱۲. ضابطیت نیروی انتظامی؛
۱۳. موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی (زمانی، ۱۳۸۸).

مهم‌ترین نقاط قوت مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی که بیشترین ضریب خی دو را داشته‌اند عبارتند

از:

جدول ۱. محاسبه میزان معناداری نقاط قوت

ردیف	عامل قوت	Chi-Square
۱	وجود امکانات و تجهیزات مناسب	۲۸/۸۲۴
۲	وجود سامانه ۱۹۷ ناجا	۲۸/۱۱۸
۳	وجود نیروهای مستعد و توانمند	۲۶
۴	عزم جدی مسئولان نیروی انتظامی	۱۹/۸۸۲
۵	تعامل و همکاری معاونت با سازمان‌های ذی‌ربط	۱۷/۰۵۹
۶	موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی	۱۴/۵۲۹

برابر جدول ۱ و محاسبات صورت گرفته به وسیله نرم افزار SPSS، عوامل مذکور می‌توانند نقاط قوت مهمی برای مدیران پلیس در مبارزه با جرایم اقتصادی به شمار آیند.

فرصت‌های محیط مبارزه با جرایم اقتصادی

۱. وجود حمایت‌های قانونی؛
۲. وجود مقررات و قوانین مربوط به فعالیت‌های سالم اقتصادی؛
۳. بانک‌های اطلاعاتی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی؛
۴. اطلاعات مردمی؛
۵. افراد معترض به نحوه اعطای تسهیلات اقتصادی؛
۶. کارشناسان و متخصصین امور اقتصادی؛
۷. عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی؛
۸. افکار عمومی جامعه؛

۹. مجلس شورای اسلامی؛
 ۱۰. وجود شبکه منابع و مخبرین؛
 ۱۱. وجود زمینه همکاری در سازمان‌های دولتی؛
 ۱۲. قوه قضاییه؛
 ۱۳. رسانه‌های جمعی متعهد؛
 ۱۴. ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا؛
 ۱۵. کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی؛
 ۱۶. دیوان محاسبات کشور؛
 ۱۷. دستگاه‌های نظارتی ذی‌ربط؛
 ۱۸. عزم بالای مردم؛
 ۱۹. روند خصوصی سازی اقتصاد کشور؛
 ۲۰. رقابت منفی بین مفسدین اقتصادی (زمانی، ۱۳۸۸).
- مهم‌ترین عوامل فرصت مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی که بیشترین ضریب خی دو را داشته‌اند عبارتند از:

جدول ۲. محاسبه میزان معناداری عوامل فرصت

ردیف	عامل فرصت	Chi-Square
۱	اطلاعات مردمی	۳۰/۹۴۱
۲	افراد معترض به نحوه اعطای تسهیلات اقتصادی	۲۹/۵۲۹
۳	بانک‌های اطلاعاتی مر بوط به فعالیت‌های اقتصادی	۲۶/۳۵۳
۴	عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی	۲۶
۵	قوه قضاییه	۲۴/۵۸۸
۶	وجود مقررات و قوانین مر بوط به فعالیت‌های سالم اقتصادی	۲۲/۴۷۱

برابر جدول ۲، عوامل مذکور می‌توانند فرصت‌هایی مهم در مبارزه با جرایم اقتصادی به‌شمار آیند.

تهدیدهای محیط مبارزه با جرایم اقتصادی

۱. اقدامات سازمان یافته مفسدان اقتصادی؛
۲. عدم همکاری برخی از قضات قوه قضاییه؛
۳. عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی‌ربط؛
۴. وجود خلایه‌های قانونی؛

۵. مخالفین مبارزه با جرایم اقتصادی؛
 ۶. وجود زمینه فساد اداری در کشور؛
 ۷. اعطای تسهیلات غیر مجاز بانکی؛
 ۸. ضعف بازدارندگی مجازات‌ها؛
 ۹. وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصاد کشور؛
 ۱۰. ضعف در مدیریت اقتصادی کشور؛
 ۱۱. عدم احساس امنیت شغلی در بین کارکنان؛
 ۱۲. وجود رویکردهای متفاوت در نحوه برخورد؛
 ۱۳. وجود دستورالعمل‌های متناقض در نحوه برخورد؛
 ۱۴. ضعف در وصول مالیات؛
 ۱۵. وجهه موجه مفسدین کلان اقتصادی؛
 ۱۶. وجود فرهنگ رجوع به واسطه‌ها در بین مردم؛
 ۱۷. اعمال نفوذ مفسدین در سیستم‌های دولتی و قضایی؛
 ۱۸. طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی؛
 ۱۹. وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی؛
 ۲۰. وجود رانت خواری در سیستم اقتصادی؛
 ۲۱. ضعف دستگاه‌های نظارتی دولتی؛
 ۲۲. قباح‌نداشتن جرایم اقتصادی در فرهنگ عمومی جامعه. (زمانی، ۱۳۸۸)
- مهم‌ترین تهدیدهای مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی که بیشترین ضریب خی دورا داشته‌اند عبارتند از:

جدول ۳. محاسبه میزان معناداری عوامل تهدید

ردیف	عوامل تهدید	Chi-Square
۱	وجود دستورالعمل‌های متناقض در نحوه برخورد	۳۳/۳۵۳
۲	وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی	۲۶
۳	وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصاد کشور	۲۳/۰۵۹
۴	عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی‌ربط	۲۰/۴۱۲
۵	طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی	۱۶/۵۸۸
۶	ضعف در مدیریت اقتصادی کشور	۱۶/۳۵۳

برابر جدول ۳، عوامل مذکور می‌توانند تهدیدهایی مهم در مبارزه با جرایم اقتصادی به‌شمار آیند.

بررسی کارکرد هم افزایی نقاط قوت و فرصت‌های مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی در خنثی‌سازی تهدیدهای مربوط

مدیریت و کنترل تهدیدهای از ظرافت‌ها و پیچیدگی‌های متنوعی برخوردار می‌باشد. از یک نگاه، تحقق تهدیدهای تنها ناشی از وجود نقاط ضعف نبوده بلکه نسبتی وثیق با نقاط قوت از یک سو و شدت و دامنه تهدیدهای حریف یا رقیب از سوی دیگر می‌باشد. در افقی دیگر نکته مهمی که قابل ذکر و مستلزم توجه جدی است اولاً مدیریت صحیح نقاط قوت و فرصت در محیط مدیریتی مفروض و ثانیاً هم راستا کردن نقاط قوت با فرصت‌های پیش رو در محیط مذکور می‌باشد. در ادامه با مجاور قرار دادن نقاط قوت و فرصت مورد نظر، هم افزایی آن‌ها را در خنثی‌سازی و کنترل تهدیدهای مرتبط با مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی بررسی خواهیم کرد. بدین منظور ابتدا به کمک محاسبه ضریب همبستگی و آزمون رگرسیون که در جدول ۴ تنها میزان همبستگی و حل نهایی معادله رگرسیون را آورده ایم، سهم هریک از عوامل قوت و فرصت در کنترل تهدیدهای را مشخص و در ادامه به تجزیه و تحلیل نحوه و چگونگی افزایش هم افزایی این تاثیرات خواهیم پرداخت.

جدول ۴. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت ۵ و فرصت ۱

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط	St ۵.۷۲	۰/۰۱۲	۰/۰۰۵
فرصت	اطلاعات مردمی	Op ۴.۷۲	۰/۱۸۷	۱/۲۵۰
مجموع	قوت + فرصت		۰/۱۸۸	
تهدید	عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی‌ربط	T۳.۷۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۱/۲۸۹

داده‌های جدول ۴ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است، عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت تعامل و همکاری معاونت مبارزه با جرایم اقتصادی با سازمان‌های ذی‌ربط و فرصت اطلاعات مردمی در ارتباط با تهدید عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی‌ربط به ترتیب ۰/۰۱۲ و ۰/۱۸۷ می‌باشد. این محاسبه نمایانگر وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۱۸۸ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۱۹ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی‌سازی می‌باشد.

۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۰/۰۰۵ و ۱/۲۵۰ می باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۱/۲۸۹ می باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می باشد.

جدول ۴/۱. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت ۳ و فرصت ۴

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	وجود نیروهای مستعد و توانمند	St ۲.y۲	۰/۲۳۷	۲/۰۴۲
فرصت	عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی	Opv.y۲	۰/۳۱۹	۳/۷۰۰
مجموع	قوت + فرصت		۰/۳۷۰	
تهدید	عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی ربط	Tr.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۴/۹۸۷

داده‌های جدول ۴/۱ بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت وجود نیروهای مستعد و توانمند در معاونت مبارزه با جرایم اقتصادی و فرصت عزم مسئولان نظام در برخورد با جرایم و مفسد اقتصادی در ارتباط با تهدید عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی ربط به ترتیب ۰/۲۳۷ و ۰/۳۱۹ می باشد. این محاسبه نمودار وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۳۷۰ می باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۴۰ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده قابل کنترل و خنثی سازی می باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۲/۰۴۲ و ۳/۷۰۰ می باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۴/۹۸۷ می باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می باشد.

مقایسه ۴ و ۴/۱

از نتایج محاسبات انجام شده بر روی داده‌های جداول ۴ و ۴/۱ چنین مستفاد می شود که مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی به منظور کنترل و خنثی سازی تهدید عدم همکاری برخی دستگاه‌های ذی ربط لازم است از

هم راستا کردن نقطه قوت وجود نیروهای مستعد و توانمند در معاونت مبارزه با جرایم اقتصادی و فرصت عزم مسئولان نظام در برخورد با جرایم و مفساد اقتصادی بهره‌گیری نمایند. زیرا میزان هم افزایی نقاط قوت و فرصت جدول ۴/۱ بیش از نقاط قوت و فرصت جدول ۴ می‌باشد. به تعبیر دیگر اولویت راهبردی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی هم راستا کردن نقاط قوت و فرصت جدول ۴/۱ می‌باشد تا ضمن کاهش هزینه‌های مبارزه به نتایج مطلوب‌تری در کشف جرایم اقتصادی دست یابند.

جدول ۵. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت (۴) و فرصت (۵)

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	عزم جدی مسئولان نیروی انتظامی	St۴.y۲	۰/۱۳۰	۰/۴۵۰
فرصت	قوه قضاییه	Op۱۲.y۲	۰/۰۲۰	۰/۰۱۰
مجموع	قوت + فرصت		۰/۱۳۰	
تهدید	وجود دستورالعمل‌های متناقض در نحوه برخورد	T۱۳.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۰/۴۵۰

داده‌های جدول ۵ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است، عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت عزم جدی مسئولان نیروی انتظامی و فرصت قوه قضاییه در ارتباط با تهدید وجود دستورالعمل‌های متناقض در نحوه برخورد به ترتیب ۰/۱۳۰ و ۰/۰۲۰ می‌باشد. این محاسبه نمایانگر وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۱۳۰ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۱۳ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۰/۴۵۰ و ۰/۰۱۰ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۰/۴۵۰ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت لیکن فاقد هم افزایی قابل توجه می‌باشد.

جدول ۵/۱. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت (۶) و فرصت (۶)

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی	St۱۳.y۲	۰/۱۶۱	۰/۶۹۱
فرصت	وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی	Op۲.y۲	۰/۰۴۶	۰/۰۵۶
مجموع	قوت + فرصت		۰/۱۶۲	
تهدید	وجود دستورالعمل‌های متناقض در نحوه برخورد	T۱۳.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۰/۶۹۳

داده‌های جدول ۵/۱ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی و فرصت وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی در ارتباط با تهدید وجود دستورالعمل‌های متناقض در نحوه برخورد به ترتیب ۰/۱۶۱ و ۰/۰۴۶ می‌باشد. این محاسبه نشان دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۱۶۲ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۱۶ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۰/۶۹۱ و ۰/۰۵۶ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۰/۶۹۳ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

مقایسه جداول ۵ و ۵/۱

از نتایج محاسبات انجام شده بر روی داده‌های جداول ۵ و ۵/۱ چنین مستفاد می‌شود که مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی به منظور کنترل و خنثی سازی تهدید وجود دستورالعمل‌های متناقض بیشتر می‌بایست از هم راستا کردن نقطه قوت موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی و فرصت وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی بهره‌گیری نمایند؛ زیرا میزان هم افزایی نقاط قوت و فرصت جدول ۵/۱ بیش از نقاط قوت و فرصت جدول ۵ می‌باشد. به تعبیر دیگر اولویت راهبردی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی هم راستا کردن نقاط قوت و فرصت جدول ۵/۱ می‌باشد تا ضمن کاهش هزینه‌های مبارزه به نتایج مطلوب تری در کشف جرایم اقتصادی دست یابند.

جدول ۶. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت (۳) و فرصت (۴)

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	وجود نیروهای مستعد و توانمند	St ۲.۷۲	-۰/۰۷۴	-۰/۱۳۷
فرصت	عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی	Op۷.۷۲	-۰/۱۶۳	-۰/۶۶۵
مجموع	قوت + فرصت		-۰/۱۷۰	
تهدید	وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی	T۱۹.۷۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			-۰/۷۲۴

داده‌های جدول ۶ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است، عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت وجود نیروهای مستعد و توانمند و فرصت عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی در ارتباط با تهدید وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی به ترتیب ۰/۰۷۴ و ۰/۱۶۳ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۱۷۰ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۱۷ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۰/۱۳۷ و ۰/۶۶۵ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۰/۷۲۴ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

جدول ۶/۱. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت (۵) و فرصت (۵)

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط	St۵.۷۲	-۰/۲۴۷	۱/۵۱۹
فرصت	قوه قضاییه	Op۱۲.۷۲	-۰/۲۷۰	۱/۸۲۲
مجموع	قوت + فرصت		-۰/۳۵۸	
تهدید	وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی	T۱۹.۷۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۳/۱۹۸

داده‌های جدول ۶/۱ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط و فرصت قوه قضاییه در ارتباط با تهدید وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی به ترتیب ۰/۲۴۷ و ۰/۲۷۰ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۳۵۸ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۳۶ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۱/۵۱۹ و ۱/۸۲۲ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۳/۱۹۸ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

مقایسه جداول ۶ و ۶/۱

از نتایج محاسبات انجام شده بر روی داده‌های جداول ۶ و ۶/۱ چنین مستفاد می‌شود که مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی به منظور کنترل و خنثی سازی تهدید وجود ابهام در تعریف جرایم اقتصادی بیشتر می‌بایست از هم راستا کردن نقطه قوت تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط و فرصت قوه قضاییه بهره‌گیری نمایند. زیرا میزان هم افزایی نقاط قوت و فرصت جدول ۶/۱ بیش از نقاط قوت و فرصت جدول ۶ می‌باشد. به تعبیر دیگر اولویت راهبردی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی هم راستا کردن نقاط قوت و فرصت جدول ۶/۱ می‌باشد تا ضمن کاهش هزینه‌های مبارزه، به نتایج مطلوب‌تری در کشف جرایم اقتصادی دست یابند.

جدول ۷. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت (۱) و فرصت (۶)

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	وجود امکانات و تجهیزات مناسب	St۳.y۲	۰/۲۱۱	۱/۸۴۹
فرصت	وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی	Op۲.y۲	۰/۱۶۵	۱/۱۲۵
مجموع	قوت + فرصت		۰/۲۴۴	
تهدید	وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصاد کشور	T۹.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۲/۴۶۹

داده‌های جدول ۷ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت وجود امکانات و تجهیزات مناسب و فرصت وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی در ارتباط با تهدید وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصادی کشور به ترتیب ۰/۲۱۱ و ۰/۱۶۵ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۲۴۴ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۲۴ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۱/۸۴۹ و ۱/۱۲۵ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۲/۴۶۹ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

جدول ۷/۱. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت (۵) و فرصت (۴)

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط	St۵.y۲	۰/۱۷۵	۱/۲۷۱
فرصت	عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی	Op۷.y۲	۰/۰۳۶	۰/۰۵۴
مجموع	قوت + فرصت		۰/۱۷۸	
تهدید	وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصاد کشور	T۹.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۱/۳۲۲

داده‌های جدول ۷/۱ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است بیانگر نکات زیر می‌باشد:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط و فرصت عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی در ارتباط با تهدید وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصاد کشور به ترتیب ۰/۱۷۵ و ۰/۰۳۶ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۱۷۸ می‌باشد. این عدد به معنای آن

است که حدود ۱۸ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.

۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب $۱/۲۷۱$ و $۰/۰۵۴$ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با $۱/۳۲۲$ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

مقایسه جداول ۷ و ۷/۱

از نتایج محاسبات انجام شده بر روی داده‌های جداول ۷ و ۷/۱ چنین مستفاد می‌شود که مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی به منظور کنترل و خنثی سازی تهدید وجود پول‌های کثیف در چرخه اقتصاد کشور بیشتر می‌بایست از هم راستا کردن نقطه قوت وجود امکانات و تجهیزات مناسب و فرصت وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی بهره‌گیری نمایند. زیرا میزان هم افزایی نقاط قوت و فرصت جدول ۷ بیش از نقاط قوت و فرصت جدول ۷/۱ می‌باشد. به تعبیر دیگر اولویت راهبردی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی هم راستا کردن نقاط قوت و فرصت جدول ۷ می‌باشد تا ضمن کاهش هزینه‌های مبارزه به نتایج مطلوب‌تری در کشف جرایم اقتصادی دست یابند.

جدول ۸. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت ۵ و فرصت ۳

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط	St۵.y۲	۰/۲۵۹	۱/۲۰۸
فرصت	بانک‌های اطلاعاتی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی	Op۳.y۲	۰/۱۴۲	۰/۳۶۵
مجموع	قوت + فرصت		۰/۲۸۴	
تهدید	طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی	T۱۸.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۱/۴۵۲

داده‌های جدول ۸ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است، عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت تعامل و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط و فرصت بانک‌های اطلاعاتی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی در ارتباط با تهدید طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی به ترتیب $۰/۲۵۹$ و $۰/۱۴۲$ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.

۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با $0/284$ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۲۸ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.

۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب $1/208$ و $0/365$ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با $1/452$ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

جدول ۸/۱. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت ۶ و فرصت ۲

متغیر ها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی	St13.72	0/196	0/691
فرصت	افراد معترض به نحوه اعطای تسهیلات اقتصادی	Op5.72	0/000	0/000
مجموع	قوت + فرصت		0/204	
تهدید	طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی	T18.72		
رگرسیون	قوت + فرصت			0/748

داده‌های جدول ۸/۱ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت موقعیت اجتماعی پلیس آگاهی و فرصت افراد معترض به نحوه اعطای تسهیلات بانکی در ارتباط با تهدید طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی به ترتیب $0/196$ و $0/000$ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.

۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با $0/204$ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۲۰ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.

۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب $0/691$ و $0/000$ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با $0/748$ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تاثیر تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

مقایسه جداول ۸ و ۸/۱

از نتایج محاسبات انجام شده بر روی داده‌های جداول ۸ و ۸/۱ چنین مستفاد می‌شود که مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی به منظور کنترل و خنثی سازی تهدید طولانی بودن روند رسیدگی به جرایم اقتصادی بیشتر می‌بایست از هم راستا کردن نقطه قوت وجود امکانات و تجهیزات مناسب و فرصت وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی بهره‌گیری نمایند. زیرا میزان هم افزایی نقاط قوت و فرصت جدول ۸ بیش از نقاط قوت و فرصت جدول ۸/۱ می‌باشد. به تعبیر دیگر اولویت راهبردی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی هم راستا کردن نقاط قوت و فرصت جدول ۸ می‌باشد تا ضمن کاهش هزینه‌های مبارزه به نتایج مطلوب‌تری در کشف جرایم اقتصادی دست یابند.

جدول ۹. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت ۴ و فرصت ۴

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	عزم جدی مسئولان نیروی انتظامی	Stf.y ₂	۰/۲۴۰	۱/۷۸۹
فرصت	عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی	Opv.y ₂	۰/۰۳۸	۰/۰۴۵
مجموع	قوت + فرصت		۰/۲۵۸	
تهدید	ضعف در مدیریت اقتصادی کشور	T1۰.y ₂		
رگرسیون	قوت + فرصت			۲/۰۶۴

داده‌های جدول ۹ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است، عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت عزم جدی مسئولان نیروی انتظامی و فرصت عزم مسئولان نظام در برخورد با مفسد اقتصادی در ارتباط با تهدید ضعف در مدیریت اقتصادی کشور به ترتیب ۰/۲۴۰ و ۰/۰۳۸ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.

۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۲۵۸ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۲۶ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.

۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۱/۷۸۹ و ۰/۰۴۵ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۲/۰۶۴ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از

تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

جدول ۹/۱. نتایج آزمون همبستگی و رگرسیون قوت ۳ و فرصت ۳

متغیرها	مصادیق	متغیر در وضعیت آینده	ضریب همبستگی	رگرسیون
قوت	وجود نیروهای مستعد و توانمند	St۲.y۲	-/۰.۱۴	۰/۰.۰۶
فرصت	بانک‌های اطلاعاتی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی	Op۳.y۲	-/۰.۳۵۴	۳/۸۸۶
مجموع	قوت + فرصت		-/۰.۳۵۴	
تهدید	ضعف در مدیریت اقتصادی کشور	T۱۰.y۲		
رگرسیون	قوت + فرصت			۳/۸۸۶

داده‌های جدول ۹/۱ که بر مبنای نظر جامعه نمونه برای فعالیت عوامل در پنج سال آینده محاسبه شده است عبارتند از:

۱. ضریب همبستگی نقطه قوت وجود نیروهای مستعد و توانمند و فرصت بانک‌های اطلاعاتی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی در ارتباط با تهدید ضعف در مدیریت اقتصادی کشور به ترتیب ۰/۰۱۴ و ۰/۳۵۴ می‌باشد. این محاسبه نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت بین عوامل قوت و فرصت از یک سو و عامل تهدید از سوی دیگر می‌باشد.
۲. ضریب همبستگی مجموع نقاط قوت و فرصت مذکور برابر با ۰/۳۵۴ می‌باشد. این عدد به معنای آن است که حدود ۳۵ درصد از تهدید ذکر شده بر اساس بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یادشده قابل کنترل و خنثی سازی می‌باشد.
۳. ضریب رگرسیون محاسبه شده نقاط قوت و فرصت مذکور به ترتیب ۰/۰۰۶ و ۳/۸۸۶ می‌باشد و ضریب رگرسیون مجموع آن‌ها مساوی با ۳/۸۸۶ می‌باشد. رگرسیون محاسبه شده بیانگر آن است که بهره‌گیری از نقاط قوت و فرصت یاد شده دارای اثر بخشی مثبت و میزان هم افزایی توأمان آن‌ها بیش از تک تک نقاط مورد نظر می‌باشد.

مقایسه جداول ۹ و ۹/۱

از نتایج محاسبات انجام شده بر روی داده‌های جداول ۹ و ۹/۱ چنین مستفاد می‌شود که مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی به منظور کنترل و خنثی سازی تهدید ضعف در مدیریت اقتصادی کشور بیشتر می‌بایست از هم راستا کردن نقطه قوت وجود امکانات و تجهیزات مناسب و فرصت وجود مقررات و قوانین فعالیت‌های سالم اقتصادی بهره‌گیری نمایند. زیرا میزان هم افزایی نقاط قوت و فرصت جدول ۹/۱ بیش از نقاط قوت و فرصت جدول ۹ می‌باشد. به تعبیر دیگر اولویت راهبردی مدیریت مبارزه با جرایم

اقتصادی هم راستا کردن نقاط قوت و فرصت جدول ۹/۱ می‌باشد تا ضمن کاهش هزینه‌های مبارزه به نتایج مطلوب‌تری در کشف جرایم اقتصادی دست یابند.

بحث و نتیجه‌گیری

جمهوری اسلامی ایران در دوران اخیر با گسترش فعالیت‌های سازندگی و عمرانی و به تبع آن با ظهور فرصت‌های عدیده اقتصادی مواجه است. این شرایط بسترساز افزایش سرمایه‌های مادی فراوان که اغلب حاصل درآمدهای ناشی از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های آن است، می‌باشد. ازدیاد نقدینگی در جامعه علاوه بر تولید فرصت‌های مثبت اقتصادی برای مدیریت اجرایی کشور، از یک سو بستر سوءاستفاده را برای بخشی از فرصت‌طلبان فراهم و از سوی دیگر ناکارآمدی اهرم‌های نظارتی، شرایط را برای افزایش دست‌اندازی به بیت‌المال مهیا نموده است. به این ترتیب مسئولیت سازمان‌های نظارتی و قضایی و به‌ویژه پلیس در کنترل و خنثی‌سازی اعمال تبه‌کاران در این حوزه دوچندان می‌شود. مع الوصف پیچیدگی شیوه و شگردهای مجرمان این عرصه و نفوذ آنان در لایه‌های گوناگون دستگاه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، سازوکارهای سنتی پلیس و سایر نهادهای نظارتی و قضایی را ناکارآمد نموده است. این روند به نحوی در حرکت است که اگر تمهیدی اندیشیده نشود بزودی مشروعیت نهادهای مورد نظر در افکار عمومی و نزد مسئولان عالی رتبه نظام به‌شدت تضعیف و کم فروغ خواهد شد. در سال‌های اخیر نیروی انتظامی به درستی حساسیت موضوع را تشخیص داده و در صدد توسعه فعالیت‌های خود در این زمینه برآمده است. بنابراین برای موفقیت مورد انتظار در این زمینه، لازم است از سازوکارها و روش‌های علمی و مدرن و متناسب با شرایط پیش گفته بهره‌گیری شود، در غیر این صورت تلاش‌ها نتایج مطلوبی در پی نخواهد داشت. به این منظور ناجا با ایجاد و راه‌اندازی ساختار تخصصی مبارزه با جرایم اقتصادی در بدنه پلیس آگاهی گام نوینی در این زمینه برداشته و از سوی دیگر مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی پلیس آگاهی در سال‌های اخیر با تدوین راهبرد مبارزه با جرایم اقتصادی حرکت هدفمندی را برای توسعه فعالیت‌های خود در این عرصه آغاز نموده است. به نظر نگارنده این تحقیق با ارائه روشی نو می‌تواند موجب توسعه توفیقات مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی در سطح کشور شود. بنابر آنچه در بالا آمد اولاً مقصود این پژوهش، بیان برخی از مهم‌ترین عوامل موثر در خنثی‌سازی تهدیدهای مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی و تاکید بر اهمیت هم‌افزایی قوت‌ها و فرصت‌های مورد نظر در این زمینه می‌باشد که کارکردهای مثبت آن در مهار تهدیدهای مرتبط انکارناپذیر است.

ثانیاً این پژوهش، این نکته را بیان می‌دارد که قوت‌ها و فرصت‌ها به‌خودی خود هم‌افزایی نداشته و کارآ

نخواهند بود. بلکه از یک سو دقت مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی در نحوه به کارگیری و هم راستا نمودن برخی قوت‌ها با دسته و ویژه‌ای از فرصت‌ها مهم‌ترین عنصر در این مقوله است. از سوی دیگر علاوه بر موارد پیش گفته، تنظیم زمان، مکان و سایر متغیرهای اثرگذار با موضوع مورد نظر از اهمیت به‌سزایی برخوردار می‌باشد. به تعبیر دیگر انتخاب نوع خاصی از عوامل می‌تواند با نوع خاص دیگر که با ظرافت انتخاب می‌شوند هم افزایی داشته باشد. بنابراین هر عامل قوت تصادفی با هر عامل فرصت تصادفی دیگر احتمالاً برای ایجاد هم افزایی مناسب نباشد، زیرا بهره‌گیری از یک نقطه قوت در شرایطی ممکن است مناسب به نظر برسد، لیکن در زمان دیگر به لحاظ وقوع تحولات در شرایط محیطی مناسب نباشد. در واقع ملحوظ کردن کارکردهای پنهان و نامحسوس متغیرهای اثرگذار در بهره‌گیری از قوت‌ها و فرصت‌ها در یک محیط مفروض کشف جرم از مهمات امور است. در غیر این صورت قوت‌ها و فرصت‌ها به عناصر دیگر کارکردی، در خوشبینانه‌ترین حالت، به عناصر بی‌کار که فاقد اثر و نتیجه بوده و کارکردی در این فرآیند به عهده ندارند، تبدیل خواهند شد و در بدترین حالت، قوت‌ها و فرصت‌ها به عناصر ضد کارآ یا عناصر غیر موجه... که حتی در جهت تحقق تهدید عمل می‌کنند، تبدیل خواهند شد. نکته مهم در این زمینه انتخاب دقیق و هوشمندانه عوامل قوت و فرصت است که با ایجاد هم افزایی هزینه‌های کشف جرایم و به‌ویژه مبارزه با جرایم اقتصادی را به‌شدت کاهش می‌دهد. بدیهی است این مقصود تنها در صورت بهره‌گیری از روش‌های علمی که در راس آن‌ها تفکر راهبردی در عرصه مدیریت کشف جرم است، امکان پذیر می‌باشد.

اجمالاً اینکه سابقه چند ساله مبارزه با جرایم اقتصادی، نشان از موفقیت‌های ناچیز در این زمینه دارد. کنترل و خنثی سازی کم توفیق تهدیدهای و تلاش‌های مفسدان اقتصادی، موفقیت ناچیز مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی در توسعه روابط خود با سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط، توفیقات کم فروغ در پیشبرد اهداف کشف جرایم اقتصادی در حوزه کشف تسهیلات غیر مجاز بانکی، اختلاس، رشا و ارتشا، زمین خواری، پولشویی و... نشان روشنی از نا کارکردی و گاهی کژکارکردی ساز و کارهای فعلی مدیریت مبارزه با جرایم اقتصادی است. از همین رو به نظر می‌رسد مدیریت مذکور برای تسریع در دستیابی به اهداف بلند و قابل توجه که جامعه اسلامی و مسئولان عالی رتبه نظام به حق از آنان انتظار دارند، ملزم به ایجاد تغییر و تحول در روش مدیریتی خود در کشف جرایم اقتصادی و در پیش گرفتن رویکردی نوین و کارآمد در عرصه مبارزه با جرایم پیش گفته می‌باشد. بی‌شک بهره‌گیری از روش هم افزایی قوت‌ها و فرصت‌های این حوزه می‌تواند به مدیران مبارزه با جرایم اقتصادی برای دستیابی به اهداف مورد نظر که در راهبرد مبارزه با جرایم اقتصادی آمده است، کمک شایان توجهی ارائه دهد.

منابع

- پژوهشکده مطالعات راهبردی (۱۳۷۹). *مفهوم‌شناسی امنیت - شرحی بر تهدیدهای امنیتی*. گزارش تحقیقاتی، ۲/۲۴. توسلی، غلامعباس (۱۳۶۹). *نظریه‌های جامعه‌شناسی*. انتشارات سمت، تهران.
- خلیلی شورینی، سیاوش (۱۳۸۳). *روش‌های تحقیق در علوم انسانی*. انتشارات یادواره کتاب، تهران.
- دوستاری، محمد (۱۳۸۱). بررسی عوامل محیطی در فرایند تدوین استراتژی. *فصلنامه مطالعات دفاعی، استراتژیک*، ۷ (۲۵) و ۲۶.
- ریترز، جورج (۱۳۷۴). *نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر* (ترجمه محسن ثلاثی). انتشارات علمی، تهران.
- زمانی، علی اکبر (۱۳۸۸). ابعاد و ویژگی‌های مبارزه با اختلاس. *فصلنامه کارآگاه*، ۲ (۸).
- زمانی، علی اکبر (۱۳۸۸). درآمدی بر ابعاد و مفاصل و جرایم اقتصادی و پیامدهای آن بر امنیت ملی. *فصلنامه کارآگاه*، ۲ (۷).
- زمانی، علی اکبر (۱۳۸۸). *راهبرد مبارزه با جرایم اقتصادی*. نشر آگه، تهران.
- عباس زادگان، سید محمد (۱۳۸۳). *فساد اداری*. انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران.
- علی احمدی، علیرضا (۱۳۸۲). *نگرشی جامع در مدیریت استراتژیک*. انتشارات تولید دانش، تهران.
- مالک، محمد رضا (۱۳۸۲). *جهانی شدن اقتصاد از رویا تا واقعیت*. انتشارات موسسه دانش و اندیشه معاصر، تهران.
- نخجوانی، سید احمد (۱۳۸۲). *اقتصاد ایران*. انتشارات مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران، تهران.

<http://www.thefreedictionary.com/synergy>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی